

anterior præferetur posteriori. Idem corroboratur ex illicè tradenda resolutione, nam si creditor prior ex chirographo præponitur posteriori instrumentario, si hic anterioritatem scripture fateatur, cur non erit idem, cùm de illa per testium depositionem legitimè constiterit?

29 Ex quibus inferenda est ampliatio notabilis ad traditam conclusionem suprà, numero 19, nam quod ibi dicitur de prelatione creditoris posterioris ex publico instrumento, pariter procedet in illo, qui legitima tertiū probatione innitatur, cùm in utroque ob paritatem probationis eadem ratio militet, nec qui communem tuerunt sententiam, quam sustinere intendimus, hujusmodi illationem poterunt inficiari, de qua alii cogitent, & faciunt adnotata inferius, num. 31.

Verf. Poterit tamen.

30 Eadem resolutio, de qua num. 19. fallit etiam, ut pronuper ajebamus, si posterior creditor ex instrumento concederit chirographum non solemne anterius tempore. Azeved. in l. 5. num. 24. tit. 21. lib. 4. Recop. Trentacinq. variar. lib. 2. tit. de fid. instrum. resol. 12. num. 21. Merlin. suprà lib. 4. quæst. 15. num. 24. Genua de script. privat. lib. 1. quæst. 16. concl. 2. num. 15. Guttier. Practic. lib. 1. quæst. 125. num. 5. Bolann. commerc. terref. lib. 2. cap. 12. num. 51.

Ibi: Idem erit quoties.

31 Si scriptura privata absque solemnitate dictæ legis Scripturas, legitimè per testes comprobetur, antequam debitor per publicum instrumentum alii obligetur, prior creditor ex illa quoad hypothecam prior habebitur. Genua cum aliis num. 16. Guttier. num. 6. & 7. Merlin. num. 25. Idem juris erit, si debitor chirographum judiciliter recognoverit. Genua num. 14. & lib. 1. quæst. 4. num. 230. Bolann. ubi proxime. Merlin. num. 44. & 50.

32 Addit præterea Genua d. concl. 2. num. 26. ex nonnullis, quod si duo tantum testes subscripterint chirographo, & subscriptiones agnoverint, poterit suppleri defectus tertii per alia administrativa aequivalencia. Imò alii generaliter docent, quod ubicunque constat legitimè, non ex confessione debitoris, sed ex aliis probationibus de hypotheca prioris creditoris absque scriptura privata, erit præferendus posteriori ex publico instrumento. Merlin. num. 32. Trentacinq. ubi proxime. Genua num. 12. & 13. Marescot. Variar. lib. 1. cap. 79. num. 13. ex quibus roboratur ampliatio præmissa, num. 29. Verum à mente D. Covar. deviare videntur.

Verf. Hinc sanè constat.

33 Utrum desideretur, ut debitor propriam subscriptionem agnoscat in casu legis Scripturas, C. qui potiores satis ambiguntur. D. Covar. eti. subdubius affirmit, quem referunt Guttier. suprà num. 8. Azeved. num. 23. qui solùm recognitionis testium meminit. Bolannos num. 52. etiam debitoris agnitionem exigi opinatur, Morl. d. quæst. 3. num. 17. in fin. & Genua d. concl. 3. in fin. difficultem resolutionem fassus, remittit ad Mantic. de tacit. & ambig. convent.

lib. 11. tit. 24. num. 10. Ast mihi videtur, non præcise desiderari, ut debitor suam comprobet subscriptionem; nam si lex id voluisset, expresisset, cap. Ad audientiam 2. de decim. l. unic. §. Sin autem ad deficiorū, C. de caduc. toll. cum aliis apud Barbos. axiom. 136. numero 5. Nec Interpretes, qui de requisitis per eam constitutionem fusè differuerunt, hujus solemnitatis mentionem faciunt, ut videre licet apud Genuam d. quæst. 16. concl. 3. Merlin. d. quæst. 15. Trentacinq. d. resol. 12. Cravet. de antiquitat. temp. §. Queritur etiam.

Ad Num. 6.

Chirographum sola depositione testium, qui 34 non subscripterunt, aut sola literarum comparatione roboratum, semiplenam duntaxat produxit probationem, l. 114. tit. 18. p. 3. Trentacinq. d. tit. de fid. instrum. resol. 7. num. 1. Morl. Empor. Jur. tit. de fid. instrum. quæst. 3. per tot. Fachin. controvers. lib. 11. cap. 29. & 30. Mafcard. concl. 110. & 111. Lanfranc. de fid. instrum. num. 54. Genua lib. 2. quæst. 1. num. 65. cum seqq. & 2. num. 150. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 114. à num. 6. & num. 20. qui id iudicis arbitrio relinquit. At si utrumque concurrat, plena resultabit probatio, ut afferitur num. 11. Quoties testes chirographo subscripterint, ac subscriptiones agnoverint, plene probant absque literarum comparatione. Genua lib. 2. quæst. 1. ex num. 163. Morl. num. 16. vers. Ego tamen, ac dixi ex Trentacinq. suprà num. 11. sed Menoch. num. 6. iudicis arbitrio illud committit, de quo suprà, num. 10. 11. & 14.

Ad Num. 7.

Epistola est scriptura, qua aliquis absenti, 35 vel quasi, mentis suæ intentionem declarat. Genua de privat. script. lib. 3. quæst. 1. num. 2. hæc in scribentem probat plenè, si recognoscatur ab illo, aut literarum comparatione comprobetur, eti aliqui huic solam semiplenam tribuant probationem. Trentacinq. d. resol. 7. num. 6. Mafcard. concl. 626. Fachin. d. lib. 11. cap. 35. Menoch. suprà cas. 94. Genua lib. 2. quæst. 1. ex num. 126. & lib. 3. quæst. 1. num. 31. ubi latissimè. Lanfranc. suprà num. 58. Farinac. fragment. lit. A. num. 526. Scaccia de judic. lib. 2. cap. 11. num. 10. & 16. Mich. Grall. comm. opinion. lib. 4. tit. 11. num. 525. Cravet. de antiquitat. tempor. §. Queritur etiam, num. 68. Morl. suprà num. 19. Imò recognita paratam obtinebit exequutionem. Genua d. lib. 3. quæst. 1. num. 32. Parlador. quoridian. lib. 2. cap. fin. part. 1. §. 5. num. 17.

Ut autem epistola obliget, ac noceat scribenti, necesse erit, ut perveniat ad eum, cui mittitur. Gregor. Lop. in l. 2. gloss. 1. ad fin. tit. 13. p. 3. Ied etiam supervivere debet qui scriptis, ut teneatur tempore, quo epistola recipitur. Menoch. suprà num. 17. Hoc ita deum procedet, cum de contrahenda obligatione agitur, ac utriusque contrahentis desideratur consensus, sicut de hypotheca tradit Merlin. suprà lib. 1. quæst. 14. num. 11. Aliud juris erit, si quis in Epistola fateatur, centum acceptissimè a Titio, ad quem scribit, ac statim decedat priusquam ei tradatur; nam confessio, facta literarum comparatione, nocebit hæredi.

Epistola

Enucleatus, & auctus. Cap. XXII.

141

Ibi: Quandoque tamen libro.

Pluribus in provinciis lege, vel consuetudine obtinuit, ut mercatorum camporumque libris plena fides adhibeatur. Tusch. lit. S. concl. 77. Menoch. suprà cas. 91. num. 16. Mafcard. concl. 976. num. 16. Cancer. var. part. 1. cap. 22. num. 7. quod nonnulli restringunt ad summas exiguis, quos refert Cancerius. Verum quod prædictimus non est ita absolute accipiendo, ut judici auferatur arbitrium, ne possit, examinatis circumstantiis, eis libris hdm denegare; alioquin statutum, vel confuetudo à ratione, ac bonis moribus deviarer. Genua lib. 4. quæst. 1. ex num. 73. de quo suprà num. 4.

Ad Num. 8.

38 Liber rationum diversimode definitur, ut constat ex Genua lib. 4. quæst. 1. à princip. atque sic adæquatè describi posse videtur, ut sit codex, in quo quilibet per se, vel per alium accepta, & expensa alicuius negotiationis, vel administrationis causâ scribit ad memoriam & rationem. Unde rationale, seu rationarium nuncupatur.

39 Ille quidem, ubi non ambigitur ad quem spectet, adversus ipsum plenè probat. Sed si negetur, adhibita literarum comparatione, eundem effectum operatur, ut videre est apud Genuam lib. 2. quæst. 1. num. 121. & lib. 4. quæst. 1. ex num. 95. ubi plenè Elcobar de ratiocin. cap. 10. cum seqq. Mafcard. concl. 330. num. 17. & concl. 976. cum seqq. Lanfranc. de fid. instrum. num. 56. Menoch. de arbitr. cas. 91. cum aliis. Tusch. lit. L. conclus. 343. & seqq. Cancer. suprà num. 6. Fachin. d. lib. 11. à cap. 32. Gregor. Lop. in l. 121. gloss. 1. tit. 18. part. 3. Trentacinq. sub. resol. 7. num. 5. Bolann. commerc. terref. lib. 2. c. 8. ubi de forma conficiendi rationale. Pro scribente autem regulariter nulla probatio ex ejus libro deducitur, ut observant præfati omnes, apud quos & limitationes, & ampliationes utriusque conclusionis reperies.

40 Illud in difficulti est, si in eodem codice reperiantur parcellæ pro scribente, & contra illum respectu Titii, an hic teneatur stare illis quæ sibi nocent, quanquam à domino libri adnotatæ, ex quo Menoch. casu 93. Escob. cap. 13. Genua lib. 4. quæst. 2. Parlador. suprà part. 1. §. 5. num. 20. In quo plurimum iudicis arbitrio deferendum, qui maximè attendere debet ad qualitatem, ac existimationem communem scribentis. Liber sanè rationum recognitus paratam habebit exequutionem. Parlador. ubi proxime.

Ibi: Quandoque tamen ex libro.

41 Cum sit multiplex librorum rationum differentia, de quibus Genua lib. 4. per tor. certo definiti non potest, quanta fides sit illis adhibenda quoad alios, ubi nullum interesse scribentis excogitari potest, ideo iudicis arbitrio omnino relinquuntur. Id observandum, libros rationum Thesaurariorum regii patrimonii omnibus plenam fidem producere, sed pro ipsis nequaquam faciunt, nisi ex instrumentis verificant solutiones legitimæ, quanquam aliud de Thesaurariis generaliter scriberit Mafcard. concl. 976. num. 47. de quibus Genua d. lib. 4. quæst. de libris Thesaurar. Gazophylac. Reg. lib. 2. part. 1. cap. 12. num. 2.

Ad Num. 9.

Quam probationem scriptura sigillo privati 42 robora contra signantem faciat, tradidere Tusch. lit. S. concl. 239. cum seq. Menoch. de arbitr. casu 113. & de presump. lib. 2. pres. 57. Gregor. Lop. in l. 114. gloss. 2. & 3. tit. 18. part. 3. Mafcard. concl. 1303. Cravet. de antiquitat. temp. §. Queritur etiam, à num. 44. Barbosa collect. cap. 2. num. 15. de fid. instrum. Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. gloss. 61. Saigad. de retentione Bullar. part. 2. cap. 6. §. unic. Alfar. de offic. Fisical. gloss. 48. Gasp. Ant. Thelaur. quæst. forens. lib. 2. cap. ult. Bertachin. trad. de Episcop. part. 1. ex num. 21. Qui etiam agit de autoritate, ac fide signilli authenticí, veluti Princis, Episcopi, & similium.

Illud discrimen constituitur inter signillum 44 authenticum, ac privatum; nam illud presumitur de voluntate domini impositum, hoc non utique, sed probari opus est. Greg. Lop. d. gloss. 2. Menoch. d. pres. 57. num. 7. & 30. ubi quod etiam presumitur de confessi custodiis publicum impressum. Questionis tamen est, si constet per confessionem, vel alias signillum Caji esse, an probet contra ipsum ex conjectura, quod de ipsis voluntate apponetur? De quo Menoch. ubi proxime, ex num. 30. & d. casu 113. num. 3. Mafcard. sup. num. 8. cum seqq. Cravet. num. 46. Gambar. de authorit. Legat. lib. 8. num. 232. qui ait communiter receptum, ut presumatur de voluntate domini signillatum.

Ibi: Nijs Quis negaret.

Si is, cuius signillum presumitur, suum esse 45 inficietur, ac de mendacio convincatur, non erit audiendus, eti alleget in illius appositione non intervenisse. Mafcard. num. 12. Menoch. d. casu 113. num. 3.

Ibi: Nec ubi constat de signillo.

Quanquam regulariter per signilli impressio- 46 nem suppleatur subscriptionis defectus, id tam non habet locum quotiescumque lex pro forma subscriptionem defiderat. Salgad. d. §. unic. num. 27. Cravet. sup. num. 45. Menoch. num. 11. Cod. Fabrian. tit. de probat. definit. 20. eti contrà adnotaverit Tusch. d. conclus. 239. num. 2. cuius memini supra, num. 23.

Vers. Quod signillum.

Quod signillum authenticum censeatur, disces 47 ex Gregor. Lop. & aliis, quos recensuimus supra, num. 43. præter laudatos per Barbosam

S 3 ubi

ubi supra, qui observat cum D. Covar. sigilla publica, praesertim regia, sedulò custodienda, debentque fido servatori tradi Gregor. Lop. in l. 26. gloss. 4. tit. 18. part. 3. Alfar. sup. num. 2. ideoque munus istud perillustre magnis Cancelleriis committitur, qui per substitutos in summis Praetoribus administrant, ut experitur, & advertit Menoch. d. pref. 57. num. 7. De Cancelleriorum dignitate aetum est supra, cap. 4. num. 47.

Ibi: *Sigillum regium esse.*

- 48 Sigillum esse de substantialibus regalium litterarum, seu privilegiorum, adnotat Alfar. num. 4. Petr. Peckius tract. de amortizatione bonorum. cap. 26. num. 3. quod verum est in illis, quibus solet sigillum imprimi; multa enim rescripta absque illo Regis subscriptione expedientur, ut animadvertisit Menoch. dict. pref. 57. in fin.
- 49 Quæret aliquid, an epistola, aliave privata scriptura probet, si nec dies, nec locus confessionis adjiciatur? Et affirmative cuncti respondent, ut Merlin. de pignor. lib. 1. quæst. 44. num. 10. Mafcard. l. 1. quæst. 6. num. 32. Morl. Empor. Jur. part. 1. tit. de fid. instrum. quæst. 3. num. 13. Quod in publicis instrumentis alter se habet; nam & locus, & dies, ut subsistant, exprimi debet, ut plenè prænotavimus supra cap. 20. ex num. 6. Rogabit etiam alius, an causâ promissionis omisâ, scriptura privata probet, aut valeat? Et negative resolvitur communiter. Genua de script. privat. lib. 1. quæst. 4. num. 254. Tusch. Practic. lit. 5. concl. 76. num. 18. Parlador. quoridian. lib. 2. cap. 3. num. 55. qui in calce ejusdem capituli, & in fine partis 1. §. 1. num. 23. aliud in publico instrumento edocet, cui accedit Cur. Philip. part. 2. §. 8. num. 6.

S U M M A R I U M.

- 1 Quid sit attentatum.
- 2 Qui in attentatum incidere possunt, & quid si appellans, vel tertius innovet, & num. 3.
- 4 Attentata debent ante omnia revocari: quod tamen refringitur.
- 5 Per appellacionem suspenditur jurisdictionis à quo: quid si ab interloquitoria appetetur.
- 6 Sententia an suspensa, vel extincta dicatur per appellacionem, & num. 7.
- 8 Quando appellatio sententiani, & jurisdictionem suspendat.
- 9 Judex exequens sententiam post appellacionem, graviter delinquit, & variis afficitur puni.
- 10 Facultas revocandi attentata appellacione pendente, ad quem judicem spectat.
- 11 Judicii à quo qua facere liceat, appellatio pendente.
- 12 Quæ probari opus sit, ut attentatorum revocatio subsequatur.
- 13 Ut attentata revocari debent innovata intra tempus ad appellandum præsumitum, ante interpositam appellacionem, necnon dum controvenerit, an sit appellacioni locus: quod limitatur, num. 19.
- 14 Ultimo supplicio damnatus an testari permittat.

tur, si pendente appellacione decedat, & quid jure nostro regio.

Confiscatio bonorum ex sententia num sortiatur effectum, si reus, secunda instantia pendente, obeat, ibid.

- 15 Qui ex sententia munere privatur publico, si appeller, que interim gesserit, et si confirmetur judicatum, subsistunt.
- 16 Aliud est in actibus privatis, velut testamento, ubi testari prohibetur.
- 17 Si quis ex sententia infamis declaretur, & provocet, à quo tempore incurrit infamiam.
- 18 Excommunicationis sententiam non suspendit appellatio, sed si post istam illa proferatur, est ipso jure nulla.
- 19 Judge Ecclesiasticus intra fatidia appellacionis potest damnatum censuris compellere, ut sententia decreta adimpleat, quod speciale est.
- 20 Res judicata dicitur sententia, à qua appellari non potest.
- 21 Quando revocatio attentatorum in secunda instantia possit postulari.
- 22 Spoliato an liceat suspendere petitorum, & possessori agere? remissive.
- 23 Agenti ad revocationem attentatorum an opponatur notiorius tituli defectus.
- 24 Remedium revocandi attentata magis privilegium habetur, quam interdicendum Unde vi.
- 25 Attentata non censuratur, qua judge egerit post appellacionem, cui de jure deferre non debet.
- 26 Pluribus in causis appellare non licet, de quibus remissive.
- 27 Appellatio semper admittitur, nisi expressim jure prohibetur.
- 28 In criminalibus auditur appellans etiam reus lesa majestatis.
- 29 Hereticus appellare prohibetur.
- 30 Confessus, atque convictus appellacionis subsidio non juvatur.
- 31 Limitatur, & num. 37.
- 32 Nefas est torquere convictum, it confessus appellare non valeat.
- 33 Reus convictus in caput alienum torqueri potest, & quando liceat de complicibus interrogare.
- 34 Quanquam non recte judge operetur, questionem habens de convicto, hic ramen tenetur in foro interno fateri veritatem.
- 35 Aliquando licet torquere convictum, ne appellare valeat.
- 36 Judge jubens torqueri convictum, quam protectionem premire debet.
- 38 Confessus an audiatur, si appeller, & quid de convicto, & num. 40.
- 39 In quibusdam criminibus confessus, aut convictus appellare non permittitur.
- 42 Solus Princeps valer causam committere, appellacione remota, aut lege auxilium istud tollere.
- 43 Quid de prima citatione, & utrum ea omissa, Princeps ipse possit judicare.
- 44 Ciatio ad sententiam est de substantialibus iudiciorum, sed eam solemitatem Princeps servare non tenetur, quam & lege tollere potest.
- 45 Princeps, omissa citatione, disponere potest in tertio prejudicium, qua à suo libero pendent arbitrio.
- 46 De intellectu capituli 1. de caus. possess. & propriet.

Enucleatus, & auctus. Cap. XXIII.

- 47 Clausula Supplentes omnes defectus, referuntur tantum ad illos, qui à jure positivo proveniunt.
- 48 Princeps causas etiam gravissimis prejudiciorum committere valer idoneis judicibus, appellacionem removens, & num. 50.
- 49 Etiam ubi prohibetur appellatio; poterit judex justa ex causa deferre illi.
- 51 A sententia, seu correctione Prelati Regularium licet provocare.
- 52 De clausula, Appellatione remota, qui egerint, & an tollatur etiam devolutivus effectus.
- 53 Post appellacionem, que solum devolutivum obtinet effectum, judge procedens non committit attentatum: quod limitatur.
- 54 In judicio possessori an sit locus appellacioni, qui trahent.
- 55 Jure Canonico appellatio in possessori utrumque effectum operatur.
- 56 Quid de jure nostro Regio, & num. 61.
- 57 Quid jure communi, & num. 58.
- 59 In possessori summariissimis, velut ex lege finali, C. de edict. D. Adriani toll. omnijure appellatio non suspendit exequitionem.
- 60 Limitatur.

- 63 Jure communi, quando sententia infert irreparabile detrimentum, appellatio effectum suspensum in possessori operatur, licet regulariter secus sit.
- 64 In judicio possessori tenuta non admittitur supplicatio.
- 65 Cum appellatur in possessori ab inordinario iudicio, etiam de jure communi suspensus resultat effectus.
- 66 Licet jure communi non suspendatur exequitio in possessori per appellacionem, si simul possessor damnetur ad restitucionem rei cum fructibus, interesse, vel expensis, rei restitutio non suspendetur, sicut fructuum, aut expensarum solatio, donec secunda instantia absolvatur.

- 67 De interpretatione legis 3. tit. 7. lib. 7. Recop.
- 68 Exequitionem publici instrumenti non impedit appellatio, que solum producit devolutivum effectum.
- 69 Idem juris est de precepto de solvendo.
- 70 Quoties prohibetur appellatio, non assertur devolutivus effectus.
- 71 Appellatione vetita, num licet supplicare, remissive.
- 72 Appellatione interposta ab attentatorum revocatione, an suspendatur exequitio.

C A P U T XXIII.

- 1 Attentatum est omnis actus sine rationabili causa, lite, appellacione, vel his æquivalentibus pendentibus, à judge, seu parte, aut ab habitibus causam ab eis contemptum jurisdictionis, & prejudicium partis factus, officio ejus, cuius fuit laesa majestas, in primis, & ante omnia revocandus. Lancellot. tract. de attentat. part. 1. in prefat. numero 14. qui singula verba expositione illustrat, ac de verbi hujus significacione fusè differit à num. 1. de quibus etiam Herculian. in simili tract. cap. 1. & 3.

Ibi: *Eft etenim per appellacionem.*

Praecipitus appellacionis effectus est suspendere quoad causam, vel articulum, de quo appellatur, Jurisdictionem judicis à quo. Scacc. quæst. 3. num. 16. Salgad. part. 1. cap. 6. num. 39. Barbosa de jur. univ. Eccles. lib. 1. cap. 7. num. 61. Pichard. manud. ad prax. part. 4. §. 16. num. 1. Cujac. in cap. significavit, de appellat. Paz in praxi, tom. 1. part. 6. proam. nu. 11. Marant. de ordin. judicior. part. 6. art. 2. num. 171. & 173. Lancell. part. 2. in prefat. num. 82. & 109. Quod ita est, si à definitiva interponatur appellatio, sed ubi ab interloquitoria